

הלכות שבת סימן שכג

ביאורים ומוספים

הקא שרי משום צורך שבת⁽³⁰⁾.

(29) ולהפקיר את הכלי כדי שיוכלו להשתמש בו בשבת בלא טבילה [שהרי כלי שאין לו בעלים אינו חייב בטבילה], כתב הגרש"ז איערבך (שורית מנחת שלמה ח"ב סי' סו אות טו) שאסור, מפני שכשמשמש בכלי זה בשבת נראה כחזרו וזוכה בו, ומי' בשעת הדחק צידד (שם) שיכול להפקירו, ויכין משמש בשל הפקר. מאידך, דעת הגר"ש אלישיב (ספר זכרון דוד יקרא עמ' שמה) שמותר בשבת להפקיר כלי ולהשתמש בו בלא טבילה.

(30) ולהקנות מתנה על ידי קנין סודר לצורך שבת או לצורך מצוה, כתב לקמן (סי' תקנו ס"ק ס) בשם האחרונים שאסור, וביאר המחצית שם (ס"ק יט), שאף שכל הקנינים מותרים לצורך שבת או לצורך מצוה, מ"מ קנין סודר נראה יותר כמקח וממכר.

[משנ"ב ס"ק לה]

ומפל מקום וטבילתו כלי כרקה⁽³¹⁾.

(31) ומזה שאינו מברך על טבילה זו, דעת הגרש"ז איערבך (ש"כ פכ"ט הע' עז) שהיינו דוקא אם אין הנכרי נותן לו את הכלי במתנה, אבל אם אחר השבת הותר הנכרי ונותן לו את הכלי במתנה, צריך לברך על טבילתו הכלי.

[ביה"ל ד"ה ימלאנו]

ואין אחר מן הפוסקים שיאמר דוקא כלי כרקה⁽³²⁾.

(32) ובישוב דברי המג"א, כתב הקצות השלחן (סי' קמו בדי"ש ס"ק ח) ששונה טבילת אדם מטבילת כלים, שכן אדם הטובל נראה כעושה כן לצורכו ולהנאותו, כמבואר בגמרא (ביצה יח, א), וכיון שאין טבילתו בגדר מלאכה כלל, אין לחוש שנראה כמתקן אף אם יברך על הטבילה ויפרסם בכך שכוונתו לתקן את גופו. מה שאין כן הטובל כלי שגזיר חז"ל שנראה כמתקן את הכלי, והאיסור פוקע רק באופן שאינו רגיל כל כך, כגון שממלא בו מים לצורכו. לפיכך, אם על ידי הברכה ניכר שכוונתו לתקן, שוב לא מועיל מה שטבילת הכלי גם ממלא מים לצורכו.

ועוד ביאר הקצות השלחן (שם) בדעת המג"א, שעיקר הגזירה שנראה כמתקן היא דוקא לגבי כלים, משום שחששו שמה יבא לתקן כלי על ידי מלאכה ממש, ולכן החמירו חז"ל שאם על ידי הברכה ניכר הדבר שהכלי תוקן אסור להטבילו אף על פי שהתיקן נעשה אגב מילוי המים, אבל באדם הרי אין אופן לתקנו על ידי מלאכה [שצביעה פני אשה או קליעת שערותיה אסורות רק מדרבנן לפי רוב הפוסקים], וכל האיסור באדם הוא משום תיקון כלים, ולכן כיון שטבילתו נראה כמקרה גופו, לא גזרו בו גם אם על ידי הברכה רואים שטבילתו בא לידי תיקון.

ובשרית אגרות משה (א"ח ח"א סי' קכו ענף ז) ביאר בדעת המג"א, שבכלי תיקונו הוא הכנסתו למים, ואילו לקיחת המים לצורכו אינה חלק מהטבילה, אלא מעשה נוסף בשעת הרצאת הכלי ממש, ולכן אם יברך יאסר לטבולו בהם, מפני שמגלה בכך שעיקר מעשהו אינו לקיחת המים לצורכו, אלא הכנסת הכלי למים כדי לטבולו, אבל אדם הטובל, הריהו מתקן ונראה באותו מעשה, ולכן אין לאסור לטבול גם אם מברך על כך.

[משנ"ב ס"ק נח]

רק הקא אירינן בסתמא⁽²³⁾.

(23) ובסעודה שלישית שנמשכת גם בבין השמשות, ורצה להכין בבין השמשות דברים שישמשו בהם בהמשך הסעודה בבין השמשות, דעת הגרש"ז איערבך (ש"כ פכ"ח הע' קנט) שיש להקל בדבר, שאף על פי שיש להסתפק שמה בין השמשות כולו מן הלילה, או שמה חציו לילה, ואם כן יתכן שמכין משבת למצואי השבת, מ"מ איסור הכנה הוא מדרבנן, וספק דרבנן לקולא.

להניח על השולחן בסעודה שלישית כלים מיוחדים למים אחרונים, אף שיברכו ברכת המזון רק בלילה, כתב הגרש"ז איערבך (שורית מנחת שלמה ח"ב סי' לו ס"ק ז) שמותר, כשם שמותר להכין את שאר צרכי הסעודה בשבת אף שיאכלו אותם בזמן תוספת שבת, והיינו משום שמזכירים בזמן זה בברכת המזון את "יום השבת הזה".

[משנ"ב ס"ק ו]

אפלו קנה לו הפלי קדם שבת יום טוב⁽²⁴⁾ וכו' מפני שפירא דמתקן הפלי על ידי הטבילה⁽²⁵⁾, דמתקלה קנה אסור להשתמש בה⁽²⁶⁾, ולקח אסור מדרבנן⁽²⁷⁾.

(24) ואם קיבל את הכלי קודם יום טוב, ולא יכול היה להטבילו מבעוד יום, כתב לקמן (סי' תקט ס"ק ל) שמותר להטבילו ביו"ט לצורך תשמישו היום לכל הדעות, שהרי זה בכלל מכשיר אוכל נפש, אך אין מורין כן לאחרים.

(25) ולתקן כלי כשהתיקן אינו מורגש, כגון המשפוף בשבת ברוח במגנט, כדי שגם הברזל יהיה בעל כח מגנט, דן הגרש"ז איערבך (שורית מנחת שלמה ח"א סי' ט ענף ג אות ו) שלכאורה נחשב כמתקן בלי, אף שהתיקן אינו מורגש באחד מחמשת החושים, והוא קל הומר מטבילת כלים או הפרשת תרומות ומעשרות שאסורים בשבת משום מתקן, אף שהתיקן הוא רק רוחני ואינו מורגש כלל בחושים הטבעיים. אך למעשה כתב (שם) שאין זה נחשב כתיקון, כיון שאינו מוליד דבר של קיימא נומחמת עד טעמים כמבואר שם.

(26) והגעלת שיניים ותולדות בערב פסח שחל להיות בשבת, צידד הגרש"ז איערבך (שורית מנחת שלמה ח"ב סי' ס אות ז) שמותר, כיון שמגעילן בשעה שעדיין לא נאסרו בשימוש, שהרי עדיין מותר לאכול חמץ, ונמצא שבאותה שעה כלל אין תיקון, ועוד, שאין תיקונו לשימוש בפסח אלא בכך שבהגיע זמן האיסור לא תימצא בשיניים אלו שום תערובת של חמץ.

(27) ולהטביל כלי בערב שבת בין השמשות, כתב השו"ע לעיל (סי' רטא סי"א) שאסור, וכתב המשנ"ב שם (סי' ה) שאם הוא לצורך שבת ואין לו כלי אחר, רשאי להטבילו בין השמשות ולברך כדן. הוסיף בשע"צ שם (סי' ח) בשם הפמ"ג, שבבין השמשות עדיף לטבול את הכלי, ולא יחפש אחר עיצות אחרות המבטאות בסי' שכג.

[שע"צ ס"ק לב]

כל דבר דאקא פלגא דרובא אין לאסר בדיקדוק⁽²⁸⁾.

(28) וטעם הדבר, כתב במשנ"ב לעיל (סי' שיח ס"ק ב) שהאיסור ליהנות ממלאכה שנעשתה בשבת הוא רק קנס שנקטוהו חכמים, וספק דרבנן להקל.

[משנ"ב ס"ק לד]

ואף על גב דאסור לתן מתנה בשבת⁽²⁹⁾, כמו שכתב בסימן שו,

(ל) *מתן להטביל
יצא את כלם, ויפ
(י) טבילה: הגה וא
ז (הסביר פ"ד מהלכות י"ב

ה, עמ"א: (ט) במתנה. כד
ה. אכל ביום א' וטביל כל
אז אינו מוכח שעושה לה

א' שהקשו על טמאים ביר

ו שלא ישתה עוד שיה
נר. אפלו (כס) קנה לו
י' פוסקים סבירא לר
ס' ס' בן ביהודה ד
י' וצ"ע בבאור הלכה:
לי' וכוונתו, ואפלו ה
י' וכו'. משמע דכד
י' משה שכתב דמדי
בתשובה שאגתא ד
וטביל אפשר דכד
חלה. ואם קנה לו כד
י' דיש לסמן על ד
שר לו לצשות ב
קנה וכו'. ואף על גב
בסימן שו, הקא ש
ו. ומפל מקום לא
ישקע הפלי תחת י
ז לזה, ומפל כד
ו. ויברך על שנייה
מוקח שעושה לה

לא הזכיר באיזה פל
פוסקים סבירא לר
ס' ס' בן ביהודה ד
י' וצ"ע בבאור הלכה:
לי' וכוונתו, ואפלו ה
י' וכו'. משמע דכד
י' משה שכתב דמדי
בתשובה שאגתא ד
וטביל אפשר דכד
חלה. ואם קנה לו כד
י' דיש לסמן על ד
שר לו לצשות ב
קנה וכו'. ואף על גב
בסימן שו, הקא ש
ו. ומפל מקום לא
ישקע הפלי תחת י
ז לזה, ומפל כד
ו. ויברך על שנייה
מוקח שעושה לה

י' וצ"ע בבאור הלכה:
לי' וכוונתו, ואפלו ה
י' וכו'. משמע דכד
י' משה שכתב דמדי
בתשובה שאגתא ד
וטביל אפשר דכד
חלה. ואם קנה לו כד
י' דיש לסמן על ד
שר לו לצשות ב
קנה וכו'. ואף על גב
בסימן שו, הקא ש
ו. ומפל מקום לא
ישקע הפלי תחת י
ז לזה, ומפל כד
ו. ויברך על שנייה
מוקח שעושה לה

י' וצ"ע בבאור הלכה:
לי' וכוונתו, ואפלו ה
י' וכו'. משמע דכד
י' משה שכתב דמדי
בתשובה שאגתא ד
וטביל אפשר דכד
חלה. ואם קנה לו כד
י' דיש לסמן על ד
שר לו לצשות ב
קנה וכו'. ואף על גב
בסימן שו, הקא ש
ו. ומפל מקום לא
ישקע הפלי תחת י
ז לזה, ומפל כד
ו. ויברך על שנייה
מוקח שעושה לה

י' וצ"ע בבאור הלכה:
לי' וכוונתו, ואפלו ה
י' וכו'. משמע דכד
י' משה שכתב דמדי
בתשובה שאגתא ד
וטביל אפשר דכד
חלה. ואם קנה לו כד
י' דיש לסמן על ד
שר לו לצשות ב
קנה וכו'. ואף על גב
בסימן שו, הקא ש
ו. ומפל מקום לא
ישקע הפלי תחת י
ז לזה, ומפל כד
ו. ויברך על שנייה
מוקח שעושה לה

י' וצ"ע בבאור הלכה:
לי' וכוונתו, ואפלו ה
י' וכו'. משמע דכד
י' משה שכתב דמדי
בתשובה שאגתא ד
וטביל אפשר דכד
חלה. ואם קנה לו כד
י' דיש לסמן על ד
שר לו לצשות ב
קנה וכו'. ואף על גב
בסימן שו, הקא ש
ו. ומפל מקום לא
ישקע הפלי תחת י
ז לזה, ומפל כד
ו. ויברך על שנייה
מוקח שעושה לה

י' וצ"ע בבאור הלכה:
לי' וכוונתו, ואפלו ה
י' וכו'. משמע דכד
י' משה שכתב דמדי
בתשובה שאגתא ד
וטביל אפשר דכד
חלה. ואם קנה לו כד
י' דיש לסמן על ד
שר לו לצשות ב
קנה וכו'. ואף על גב
בסימן שו, הקא ש
ו. ומפל מקום לא
ישקע הפלי תחת י
ז לזה, ומפל כד
ו. ויברך על שנייה
מוקח שעושה לה

י' וצ"ע בבאור הלכה:
לי' וכוונתו, ואפלו ה
י' וכו'. משמע דכד
י' משה שכתב דמדי
בתשובה שאגתא ד
וטביל אפשר דכד
חלה. ואם קנה לו כד
י' דיש לסמן על ד
שר לו לצשות ב
קנה וכו'. ואף על גב
בסימן שו, הקא ש
ו. ומפל מקום לא
ישקע הפלי תחת י
ז לזה, ומפל כד
ו. ויברך על שנייה
מוקח שעושה לה

י' וצ"ע בבאור הלכה:
לי' וכוונתו, ואפלו ה
י' וכו'. משמע דכד
י' משה שכתב דמדי
בתשובה שאגתא ד
וטביל אפשר דכד
חלה. ואם קנה לו כד
י' דיש לסמן על ד
שר לו לצשות ב
קנה וכו'. ואף על גב
בסימן שו, הקא ש
ו. ומפל מקום לא
ישקע הפלי תחת י
ז לזה, ומפל כד
ו. ויברך על שנייה
מוקח שעושה לה

י' וצ"ע בבאור הלכה:
לי' וכוונתו, ואפלו ה
י' וכו'. משמע דכד
י' משה שכתב דמדי
בתשובה שאגתא ד
וטביל אפשר דכד
חלה. ואם קנה לו כד
י' דיש לסמן על ד
שר לו לצשות ב
קנה וכו'. ואף על גב
בסימן שו, הקא ש
ו. ומפל מקום לא
ישקע הפלי תחת י
ז לזה, ומפל כד
ו. ויברך על שנייה
מוקח שעושה לה

י' וצ"ע בבאור הלכה:
לי' וכוונתו, ואפלו ה
י' וכו'. משמע דכד
י' משה שכתב דמדי
בתשובה שאגתא ד
וטביל אפשר דכד
חלה. ואם קנה לו כד
י' דיש לסמן על ד
שר לו לצשות ב
קנה וכו'. ואף על גב
בסימן שו, הקא ש
ו. ומפל מקום לא
ישקע הפלי תחת י
ז לזה, ומפל כד
ו. ויברך על שנייה
מוקח שעושה לה

י' וצ"ע בבאור הלכה:
לי' וכוונתו, ואפלו ה
י' וכו'. משמע דכד
י' משה שכתב דמדי
בתשובה שאגתא ד
וטביל אפשר דכד
חלה. ואם קנה לו כד
י' דיש לסמן על ד
שר לו לצשות ב
קנה וכו'. ואף על גב
בסימן שו, הקא ש
ו. ומפל מקום לא
ישקע הפלי תחת י
ז לזה, ומפל כד
ו. ויברך על שנייה
מוקח שעושה לה

י' וצ"ע בבאור הלכה:
לי' וכוונתו, ואפלו ה
י' וכו'. משמע דכד
י' משה שכתב דמדי
בתשובה שאגתא ד
וטביל אפשר דכד
חלה. ואם קנה לו כד
י' דיש לסמן על ד
שר לו לצשות ב
קנה וכו'. ואף על גב
בסימן שו, הקא ש
ו. ומפל מקום לא
ישקע הפלי תחת י
ז לזה, ומפל כד
ו. ויברך על שנייה
מוקח שעושה לה